

УДК 712.4:7.079:[712.253:58](477-25)

**Н.В. ЗАІМЕНКО, М.І. ШУМИК, Н.М. СМІЛЯНЕЦЬ,
М.Б. ГАПОНЕНКО, Д.Б. РАХМЕТОВ**

Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України
Україна, 01014 м. Київ, вул. Тімірязєвська, 1

ФЕСТИВАЛЬ «ЛАНДШАФТНА ВЕСНА-2017» У НАЦІОНАЛЬНОМУ БОТАНІЧНОМУ САДУ імені М.М. ГРИШКА НАН УКРАЇНИ

З 28 квітня до 2 травня 2017 р. у Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка пройшов фестиваль «Ландшафтна весна-2017», у рамках якого було проведено конкурс садів «Японські мотиви в Ботсаду», конкурси «Діалог з природою» та «Міні-сад», дитячий конкурс «Казкове опудало» та конкурс дитячих малюнків. Було втілено 12 проєктів японських садів, 16 проєктів міні-садів та 12 проєктів арт-об'єктів з природних матеріалів.

Ключові слова: Національний ботанічний сад, «Ландшафтна весна», японський сад.

Останніми роками в Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка (НБС) реалізується концепція створення садів світу та зокрема східних садів. Було створено «Корейський традиційний сад», «Австрійський альпійський сад», «Сад тибетської природи та культури». З 28 квітня до 2 травня 2017 р. у НБС пройшов фестиваль «Ландшафтна весна-2017». У рамках фестивалю було проведено конкурс садів «Японські мотиви в Ботсаду», конкурси ленд-арту та арт-об'єктів з природних матеріалів — «Діалог з природою» і «Міні-сад», дитячий конкурс «Казкове опудало» та конкурс дитячих малюнків. Фестиваль був присвячений Року Японії в Україні. Організаторами заходу були журнал «Ландшафт і архітектура» та Національний ботанічний сад імені М.М. Гришка НАН України, спонсорами — близько 50 організацій.

Конкурс садів «Японські мотиви в Ботсаду» оцінювало авторитетне міжнародне журі: **Майкл О'Рейлі** (Ірландія) — творець багатьох садів в Ірландії, переможець численних конкурсів, зокрема Chelsea Flower Show, **Микола Шумик** (Україна) — заступник директора з наукової роботи (ландшафтне будівництво) НБС імені М.М. Гришка НАН України, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, **Олена Голосова** (Росія) — керівник

лабораторії ландшафтної архітектури та благоустрою Головного ботанічного саду РАН, член Англійського Королівського садівницького товариства, доктор сільськогосподарських наук, яка понад 15 років присвятила вивченню ландшафтного і садово-паркового мистецтва Сходу, її роботи відмічено медалями і дипломами міжнародних ландшафтних виставок, **Олена Маркігантова** (Грузія) — садовий дизайнер, журналіст, член Асоціації ландшафтних архітекторів Грузії, засновник і керівник студії ландшафтного дизайну та будівництва «Тріумф-ландшафт», багаторазовий учасник і призер конкурсу-шоу садів у Санкт-Петербурзі. В 2012 р. «Тріумф-ландшафт» був підрядником саду англійського дизайнера Джона Брукса, **Олександр Прокопов** (Україна) — сертифікований архітектор-практик з 25-річним досвідом роботи, член Національної спілки архітекторів України, доцент архітектурного факультету Київського національного університету будівництва та архітектури, лауреат премії Національної спілки архітекторів України, член журі конкурсу «Ландшафтна весна-2016», **Вікторія Чічінадзе** (Україна) — скульптор, перший від України учасник конкурсу-шоу садів «Челсі-2016», учасник та лауреат багатьох виставок в Європі, Україні та Росії. Минулого року працювала над створенням скульптур для саду «The Imperial Garden «Revive»», який отримав «срібло» на виставці в Челсі в 2016 р.

© Н.В. ЗАІМЕНКО, М.І. ШУМИК, Н.М. СМІЛЯНЕЦЬ,
М.Б. ГАПОНЕНКО, Д.Б. РАХМЕТОВ, 2017

Конкурси ленд-арту та арт-об'єктів з природних матеріалів — «Діалог з природою» та «Міні-сад» оцінювало журі у складі: **Галина Дюговська** — організатор конкурсу, член Національної спілки художників України (НСХУ), Національної спілки журналістів України, Спілки дизайнерів України, художник декоративно-прикладного мистецтва, флорист, викладач флористики, **Володимир Балибердін** — голова журі, член НСХУ, Спілки дизайнерів України, голова секції декоративно-прикладного мистецтва НСХУ, лауреат мистецької премії імені Катерини Білокур, **Віктор Коновал** — член НСХУ, голова Київської організації НСХУ, **Оксана Джузь** — ландшафтний архітектор, президент Київського ландшафтного клубу, **Олена Пнезділова** — ландшафтний архітектор, доцент кафедри містобудування архітектурного факультету Київського національного університету будівництва та архітектури, **Світлана Бібікова** — організатор і координатор Міжнародного флористичного проекту Flowershow в Україні.

Конкурс «Японські мотиви в Ботсаду» презентував 12 японських садів з різними концепціями:

1. «Японський сад з українською душею». Автор — Тетяна Маргарид. «Садово-паркове мистецтво Японії більше, ніж будь-яке інше, відображує відношення японського народу до природи. Для мешканців островів — це одна з форм осягнення істини, — каже автор. — У своїй роботі я хотіла показати схожість деяких складових японського саду та українського. Однією з особливостей японського саду є його закритість

«Японський сад з українською душею» (Тетяна Маргарид) символізує Рік Японії в Україні

від зовнішнього світу, але те саме можна сказати і про українське подвір'я, яке приховане від сторонніх очей невисоким парканом та густою кроною дерев і чагарників. Строкатість фарб стомлює погляд, саме тому ми прикрасили сад лише трьома кольорами — зеленим, рожевим і білим, дозволивши відтінкам зеленого домінувати протягом усього року. Ці кольори для обох країн асоціюються з початком життя навесні, молодістю, цнотливістю... Є подібність і у підборі рослин. Ялина в українському повір'ї дає сили на все життя, сосна в японських садах — символ довголіття. Сакура для японців символ чистоти і благополуччя. Українські сади в травні оповиті цвітінням та солодким ароматом вишні — символом дівчини-нареченої. Якими б різними не були народи заходу і сходу, але сприйняття краси та ставлення до людських цінностей — єдине».

2. «Чарівна країна». Автор — Олена Міняйло. Проект втілює мрії про чарівну країну, де панує спокій і природна краса. З гори збігає спритний струмок, перетворюючись у долині на спокійне озеро зі скелястим острівцем посередині, на зелених пагорбах — квітучі дерева, далі — таємничий храм... Сад, як гравюра японського художника, має виражений передній, середній та задній план. Основу саду визначає рельєф ділянки. Світло в саду — класичний кам'яний ліхтар, установлений біля символічної водойми з гравію та гальки, які являють собою жіночі та чоловічі елементи води і вогню. Навколишній ландшафт використано у вигляді «запозиченого пейзажу» (шаккей).

3. «Кои». Автор — Ганна Галаган. «Кои особисто мене просто заворожують, іноді складно повірити, що це взагалі щось реальне, — каже автор, — здається, ніби саме сонце оселилося у воді та підсвічує її зсередини! Неймовірна краса та різнобарв'я цих чарівних риб надихнули мене на створення композиції «Кои», яка, я впевнена, не лише стане яскравим акцентом у саду, а і подарує трішечки сонячного саява кожному. Також мені дуже імponує символічне забарвлення риб. Короп пливе проти течії, а тому уособлює завзятість і силу волі. Більше того, слово «кои» японці пе-

рекладають не лише як «короп», а і як «любов». Галявина Ботанічного саду, де розташовані композиції, має оглядову стежку на підвищенні, таким чином глядач має можливість милуватися композицією зверху, ніби дійсно заглядаючи в ставок. А стежка, яка проходить безпосередньо по галявині, дає змогу підійти ближче, пройти по місточку та зробити «селфі» з рибками».

4. «Хананаміті. Дорога квітів». Автор — Тетяна Бондаренко. В Японії ханаміті — це поміст у традиційному театрі кабукі, по ньому проходять актори. У філософському сенсі театральна авансцена трактується як шлях до нового життя, оновлення.

Саме ханаміті автор зробила центральним елементом композиції і створила «дорогу квітів» у буквальному сенсі з рослин. Колір лаванди символізує водяний струмок, бо вода обов'язково вносить вклад у настрій і характер саду. Каміння — це сила та стійкість, від них віє незрадливим спокоєм. Вони також наявні в цій композиції.

5. «Сад Родзі». Автори — Олена Доміловська, Галина Доміловська, Ганна Бойко. Ідея саду полягала в створенні образу з глибокою внутрішньою гармонією, що поєднується з природою, вираження в камінні та воді свого світогляду. При вході в сад розташовано ворота в обрамленні рослин, з яких відкривається вид на сад каменів, а в глибині видно дах чайного будиночка. Сад сплановано таким чином, щоб при кожному повороті кам'яної доріжки відвідувач бачив нові пейзажні сцени. Вода і каміння — невід'ємні частини японського ландшафту. Водойма складається з двох частин — справжньої води та піску, який її символізує. У центрі символічного озера створено острів «безсмертних» з насадженнями сакур і кленів, а маленькі острівці навколо нього символізують «безсмертні душі».

Над водяною гладдю в заростях ірисів пролягає зигзагоподібний місток «яцухасі», який складається з дерев'яних дощок. У супроводі азалій та гірських сосен, проходячи по кам'яній доріжці, відвідувач наближається до чайного будиночка. Біля будиночка серед каменів причаїлася чаша з водою — «цукубаі». У

У композиції «Koi» (Ганна Галаган) використано карликові барбариси з різним забарвленням листків

«Сад Родзі» (Олена Доміловська, Галина Доміловська, Ганна Бойко) — найбільша композиція з великою водоймою та чайним будиночком

Композиція «Сад концентрації енергії» (Дмитро Долгіх, Олена Матюх) нагадує зоряну галактику

вечірній час шлях до будиночка освітлюють кам'яні ліхтарики різної форми.

6. «Сад концентрації енергії». Автори — Дмитро Долгіх, Олена Матюх. Спіраль являє собою схематичний образ еволюції всесвіту.

Ця фігура символізує динамічний аспект буття, енергію, рух (до центру або від нього, відповідно еволюцію та інволюцію). Вона виступає моделлю різних фізичних процесів (зоряні галактики, ураган). Спіраль співвідноситься з ідеєю динаміки форм і зв'язку.

«Ми створюємо сад, в якому сконцентровано енергію, — наголошують автори. — Наш сад лаконічний і призначений для споглядання, а не для розваг.

Потрібно вміти бачити красу в кожному його елементі, а потім — у всьому саду в цілому. І часто людина, повністю занурившись у споглядання, дійсно починає відчувати гармонію природи і власної душі».

7. «Гармонія». Автор — Наталія Поляхович. На створення цього саду автора надихнули історія створення японських садів в Україні та дискусії про можливість створення японського саду українцями. «Мій сад не японський, — підкреслює автор. — Це український сад, надихнутий любов'ю до Японії». Сад «Гармонія» — це насамперед розповідь про природу, її гармонію та закони. Однак у ньому також розкривається складний внутрішній світ людини з напруженим життям і одвічними пошуками істини. У центрі саду розташовано скульптуру у формі вписаного в квадрат кола, яка розділяє сухе озеро та струмок. Скульптура не цільна, але уява відвідувача відразу доповнює фігуру, і він бачить її цілісною. Каліграфічне коло «енсо» має багато значень. Одне з них — «вигляд реальності». Розірвана окружність вказує на недосконалість усіх речей. Квадрат як рамка для «енсо» обрано не випадково. Квадрат — це втілення Всесвіту з його порожнечою космосу і водночас безмежними можливостями творення. Скульптура відіграє роль рамки. Крізь рамку проглядається традиційний природний японський пейзаж — гірський водоспад і струмок, зарослий кущами. Сад навесні підкорює пишністю квітучої японської айви та азалій, а восени клени і бруслина з яскравим забарвленням не залишать байдужими відвідувачів. Осіннє листя покриє кольоровим килимом гладь сухого озера. Влітку сад монохромний, стриманий, взимку — особливо гарний у сніжні дні.

8. «Рамка для селфі». Автор — Юлія Голованова. Багато хто любить робити селфі. То чому б не зробити сад максимально зручним для таких фотосесій? Фото на пам'ять тут є особливо ефектними. В саду розташовано декілька яскравих рамок, які можна нахилити і повертати. Правою стіною цього саду є великий дерев'яний квадрат. Біля його основи висаджено клематис махровий. Він спирається на рамку і плавно звисає з неї. Центр композиції — верба «тортуоза». За ним — міскантус, потім гортензія, гейхера і знову місце для усамітнення. Рамка на фасаді розташовується на пружині. Її можна рухати, змінювати нахил і робити цікаві фото в саду. Сад невибагливий та простий у догляді.

9. «Hana no miti. Квітковий шлях». Автор — Ніна Маргарид. «Життя занадто швидкоплинне, і в повсякденній метушні ми не помічаємо його краси, — вважає автор. — Наш сад змушує уповільнити свій шлях на звивистих доріжках і помітити красу дрібниць навколо нас. Кожен пагорб — це маленький світ з неповторною красою. Ромашки нагадують сотні сонечок, які впали на землю, пагорб з шавлією заграє з нами колоссям небесних відтінків, пагорб з маками вабить язиками полум'я на тлі велично спокійної ковили, пагорб чебрецю, злаків і полину кличе до себе ароматами спокою та м'якістю трави. Верба у нашому випадку — не лише об'єкт споглядання, а і місце, де втомлений мандрівник може зупинитися в затінку і подумати на роздоріжжі про подальшу дорогу. Камінь на одній з доріг є невеликою перешкодою, яку можна обійти, перейти як сходи або зупинитися. Величезний світ складається з дрібниць, і якщо ми навчимося їх помічати та бачити в них красу, то світ не здаватиметься таким суворим».

10. «Пори року». Автори — Юлія Полянська, Єлизавета Чикалова. На створення проекту саду каменів авторів надихнув коан дзен «коли ти не можеш зробити нічого — що ти можеш?». Коан, як відомо, є своєрідним інструментом у вченні дзен, який надає людині можливість шляхом роздумів наблизитися до себе справжнього. Ті самі функції в японській культурі покладено на сади каменів. Їх спо-

глядання відкриває глибини пізнання самого себе як частини природи, всесвіту. Відчуття швидкоплинності та цінності кожного моменту нашого життя дарують сакура, яка цвіте навесні, та клен, котрий червоніє листям восени на тлі монохромних насаджень різних відтінків зеленого. Основа, на якій розміщено композицію з каменів, — поєднання гравію темного і світлого кольорів, межа яких з одного боку чітко визначена, а з іншого — розмита, що передає ідею єдності та боротьби протилежностей інь і ян.

11. «Сад восьми островів». Автор — Вікторія Valenta. У цьому садовому куточку зімітовано водойму у гористій місцевості. Рамкою композиції на задньому плані є живопліт, який після формування віддалено нагадує рельєф гір, наповнюючи київський Ботсад японськими мотивами.

Композиція містить 8 каменів, бо це число має глибоке філософське значення та символізує дорогу, що веде до неба. Давня неофіційна назва Японії — Ясімакуні (країна восьми островів). Острівці з усіх боків омиваються водою, яку символізує пісок.

У композиції відтворено баланс у природі між гірською породою і рослинним світом з контрастом фактури листя, камінців та структури гілок.

Цей «східний» куточок має чудовий вигляд у будь-яку пору року. Весна зустрічає цвітінням сакури та азалій, влітку милує око буйство відтінків зелені, а осінь «палає» палітрою фарб. У зимовий період хвойні та вічнозелені рослини підтримують форму садового куточка, а засніжена ажурна структура огорожі приваблює цінителів прекрасного. Цей сад — куточок для медитації, відновлення духовної сили і внутрішньої енергії.

12. «Рух». Автор — Неоніла Єфімова. В основі ідеї цього саду лежать коло і рух за годинниковою стрілкою, які символізують рух Всесвіту. Основне коло розділене на 8 секторів. Цифра 8 символізує нескінченність. Сектори розділено доріжками з гравію. У центрі великого кола розташоване мале коло з гірською сосною в стилі Нівакі. Чотири сектори символізують сторони світу. На них висаджено самшит кулястої фор-

Композиція «Пори року» (Юлія Полянська, Єлизавета Чикалова) передає ідею єдності та боротьби протилежностей

ми, з гравію зроблено малюнки у вигляді кіл. Для відчуття простору в цих секторах розташовані шпалери з бамбукових стовбурів, на яких влітку цвітуть ліани. В інших 4 секторах висаджено традиційні японські рослини для милування: навесні — це сакура та іриси, восени — хризантеми і клен. Прогулюватися можна в різні пори року, потрапляючи із сектора в сектор по колу і це рух нескінченний.

Цей проект реалізовано в Одеському ботанічному саду.

На конкурсі «Міні-сад» було представлено 16 проектів:

- «Цунамі» (Ольга Урядко-Лихвар);
- із серії «Котушки» (Олеся Дворак Галік);
- «Відродження» (Мирослава Запісочна);
- «Уроборос» (Іван Бобков);
- «Зелена симфонія» (Сергій Галенко);
- «Краса звичайного» (Христина Матея);
- «Літній дощ» (Світлана Гібаленко);
- «Єдність протилежностей» (Ніна Коляденко, Людмила Смолякова);
- «Дзен сад» (Анна Стеба);
- «Фіорд» (Олена Прима, Олександра Вязовська);
- «Колиска життя» (Олена Матюх);
- «Inside» (Ліза Портнова, Андрій Киріченко);
- «Дух часу» (Богдан Костецький, Юлія Снігир);
- «Сад безмежної порожнечі» (Ірина Мамрук);
- «Цегляні джунглі» (Володимир Корнієнко);
- «Міні-сад» (Станіслав Горб);

На конкурсі «Діалог з природою» було представлено 12 проектів:

- «Фудзі» (Ольга Урядко-Лихвар);
- із серії «Котушки» (Олеся Дворак Галік);
- «Мелодія життя» (Наталія Гончарова);
- «SOS» (Галина Дігас);
- «Гейша» (Майя Давидова);
- «Сучасний Токіо» (Олена Міняйло);
- «Пташки на сході сонця» (Катерина Гончар);
- «Друге життя дерева» (Анастасія Недобіткіна);
- «Spatium» (Ігор Калібердін);
- «Мирного неба» (Тетяна Пранчук);
- «Композиція» (Анатолій Шерстюк);
- «Орігамі — моє послання світу» (Алла Євтушенко).

Фестиваль розпочався музичним вітанням від гурту «Божедари», який виступав протягом першого дня.

З вітальним словом виступив заступник директора з наукової роботи (ландшафтне будівництво) Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України Микола Шумик. Він подякував конкурсантам за талановите втілення ідей японського саду та побажав успіху в їх роботі.

Головний редактор журналу «Ландшафт і архітектура» Ольга Камолікова, яка представила міжнародне журі конкурсу, розповіла про концепцію фестивалю.

Комерційний директор компанії «Золотий мандарин» Василь Мацьковський відзначив ландшафтні ідеї японських садів, відтворені за допомогою каміння, та виразив готовність підтримувати такі заходи.

Організатор конкурсу ленд-арту та арт-об'єктів з природних матеріалів «Діалог з природою» та «Міні-сад» флорист Галина Дюговська подякувала спонсорам за підтримку, конкурсантам — за цікаві ідеї та майстерне їх втілення.

Голова Сквирської державної адміністрації Василь Галюк передав учасникам фестивалю та відвідувачам 1000 журавликів-орігамі, зроблених дітьми, як символ бажань, які збуваються, та вручив коровай першому секретарю з питань культури та інформації посольства Японії в Україні Танджі Хідеюкі, котрий привітав учасників фестивалю.

Голова журі Майкл О'Рейлі відзначив гостинність організаторів фестивалю та запросив на огляд конкурсних експозицій.

Вихованці дитячих будинків зі Сквири разом з Майклом О'Рейлі, Танджі Хідеюкі та Василем Галюком висадили три кущі калини як символ України та дружніх відносин з Японією.

На фестивалі звучала японська флейта — сякухаті.

Рекомендувала О.Л.Рубцова
Надійшла 26.06.2017

Н.В. Заїменко, Н.І. Шумик,
Н.Н. Смілянecь, Н.Б. Гапоненко, Д.Б. Рахметов

Национальный ботанический сад имени Н.Н. Гришко, Украина, г. Киев

ФЕСТИВАЛЬ «ЛАНДШАФТНАЯ ВЕСНА-2017»
В НАЦИОНАЛЬНОМ БОТАНИЧЕСКОМ САДУ
ИМЕНИ Н.Н. ГРИШКО НАН УКРАИНЫ

С 28 апреля по 2 мая 2017 г. в Национальном ботаническом саду имени Н.Н. Гришко прошел фестиваль «Ландшафтная весна-2017», в рамках которого были проведены конкурс садов «Японские мотивы в Ботсаду», конкурсы «Диалог с природой» и «Мини-сад», детский конкурс «Сказочное чучело» и конкурс детских рисунков. Было воплощено 12 проектов японских садов, 16 проектов мини-садов и 12 проектов арт-объектов из природных материалов.

Ключевые слова: Национальный ботанический сад, «Ландшафтная весна», японский сад.

N.V. Zaimenko, M.I. Shumik, N.M. Smilyanets,
M.B. Gaponenko, D.B. Rakhmetov

M.M. Gryshko National Botanical Garden,
National Academy of Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv

“LANDSCAPE SPRING-2017” FESTIVAL
IN M.M. GRYSHKO NATIONAL BOTANICAL
GARDEN OF THE NAS OF UKRAINE

“Landscape Spring-2017” festival took place from April 28 to May 2, 2017 in M.M. Gryshko National Botanical Garden. The festival events included the gardening contest “Japanese motifs in the Botanical Garden”, “Dialogue with nature” and “Mini garden” contests, as well as the children contest “Fairy-tale” and the children drawing contest. 12 projects of Japanese gardens, 16 projects of mini-gardens and 12 projects of art objects from natural materials were implemented.

Key words: National Botanical Garden, “Landscape Spring”, Japanese garden.